

Staatszorg verlamt (1)

Over de kwestie ‘minder markt - meer overheid’

Meer staat gewenst?

Het is verkiezingstijd en bijna alle politieke partijen hebben kritiek op het zorgstelsel. Zelfs de VVD rept van “doorgeschoten marktwerking en bureaucratisering rechtzetten”. In de aanpak van de problemen die men signaleert zijn twee posities te onderscheiden: of men zoekt verbeteringen binnen het stelsel of men wil een heel ander systeem beginnen. SP en GL willen de marktwerking volledig afschaffen en daarvoor in de plaats komt een Zorgfonds zonder eigen risico voor verzekerden¹; de rol van zorgverzekeraars vervalt -de staat regelt alles en zorgverzekeraars verdwijnen van het toneel (SP) of worden publieke, regionale zorgfondsen met een regionaal budget (GL). De PvdA wil ook iets geheel anders. Ze wil ook af van het eigen risico en wil de regiefunctie bij verzekeraars weghalen en daarvoor in de plaats de Rijksoverheid een spreidingsplan laten opstellen en eindverantwoordelijk laten zijn voor de universeel toegankelijke basisvoorzieningen. In de plaats van keuze – de PvdA spreekt van ‘polisjungle’ waar mensen niet uit wijs kunnen worden - komt er één basispolis. Regionaal komen er “regisseurs met ‘doorzettingsmacht’ “. Met de nieuwe administratieve rol voor verzekeraars lijkt dit op de huidige regionale zorgkantoorconstructie in de langdurige zorg – een constructie die totaal geen doorzettingsmacht heeft.

Kortom, voor de hardcore linkerkant is marktwerking de schuld van alles en deze moet verdwijnen². Oké dat kan maar niemand rept met een woord over systemen of structuren waarop dat ‘foute’ blijkbaar ooit een antwoord was. Mijn stelling: als je gisteren niet serieus bij vandaag betreft zijn de ideeën over morgen niets waard.

Gisteren: Tweedeling, kostenstijging en veel bureaucratie

Hoe zat het verleden ook al weer in elkaar? Om het eenvoudig te houden. Tot midden jaren negentig in de vorige eeuw was er voor mensen met een relatief laag inkomen een verplichte ziekenfondsverzekering met veel solidariteit, praktisch geen keuzemogelijkheden en goedkopere zorg. En aan de andere kant voor een rijkere groep een particuliere verzekering met de beste zorg, veel keuzen en heel weinig solidariteit³. Deze onevenwichtigheid werd doorn in het oog, maar was niet de enige. Omdat de tarieven in de gezondheidszorg door dezelfde partijen worden vastgesteld die de zorg organiseren, uitvoeren en ontvangen, rijzen de kosten al decennia de pan uit. Maar feitelijk zit niemand daarmee – ook de overheid heeft nauwelijks kostenbesef – omdat via een ingenieus omslagstelsel alles kan worden weggeschreven⁴.

Een derde doorn in het oog was de enorme bureaucratie en overheidsregulering.⁵ Ik herinner me een wet in de jaren tachtig van de vorige eeuw die het ambulancevervoer regelde. Daarin werd door de landelijke

¹ Het Parool, 8 maart 2021

² D'66 wil het zorgstelsel verbeteren door de overheidsregie te versterken en de zorg minder productiegericht te maken. Lees voor een uitgebreide analyse van de verkiezingsprogramma's, Pieter Vos, *Marktwerking of samenwerking: van functionele naar territoriale decentralisatie?* In: [Nieuwsbrief Guus Schrijvers](#), 9 januari 2021

³ Nationale Raad voor de Volksgezondheid (NRV), *Beleid op maat*, 1993.

⁴ In het Centraal Orgaan Tarieven Gezondheidszorg (COTG) zitten harmonieus rond de tafel: patiënten, vakbonden, werkgevers, zorgverzekeraars, overheden.

⁵ Dit werd in meer sectoren zo gevoeld. "We zijn het bijna alweer vergeten, maar in de vorige eeuw bestond een overdreven geloof in de van bovenaf gestuurde planeconomie. De verbeelding was aan de macht." (Kees van Lede, NRC, 31jan 2020).

overheid bepaald wat de luchtdruk van de banden van de ambulances diende te zijn. Ambtenaren die zich bezighouden met luchtdruk van banden? Hoezo kun je die verantwoordelijkheid niet aan de chauffeurs zelf overlaten? Nee, want dan bestaat het risico op ongelijkheid. De kans dat een chauffeur in Drachten andere ideeën over die bandenspanning heeft dan een chauffeur in Dronten - daar kunnen we in Nederland slecht tegen. Het is het beste dat overal dezelfde regels voor bandendruk

gelden. Vraag: maar wat kost dat niet allemaal die ver doorgevoerde staatszorg, die regeldichtheid, die enorme bureaucratische rompslomp, de hoeveelheid ambtenaren die nodig is: Landelijk ontwerpen, lokaal implementeren, provinciaal controleren en landelijk handhaven? Antwoord: “uhhh.....dat weet ik niet.”

Lees verder: staatszorg verlamt (2)

Benstoelinga.com

Amsterdam, 11 maart 2021

(670 woorden)